

Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 29.01.1992, sp. zn. 3 Cz 2/92, ECLI:CZ:NSSR:1992:3.CZ.2.1992.1

Číslo: 35/1992

Právní věta: Vydat celú vec iba niektorým z oprávnených osôb možno vtedy, ak zostávajúce oprávnené osoby svoj nárok na vydanie veci neuplatnia, alebo podanú výzvu na vydanie veci napriek upozorneniu na potrebu doplnenia výzvy na vydanie potrebnými listinami v stanovenej lehote nedoplnia. Zákon č. 403/1990 Sb. spája právne dôsledky predpokladané v ustanovení § 4 tohto zákona už s podaním výzvy samej (hoci aj bez priloženia potrebných príloh). Takouto výzvou uplatnený nárok nezanikne v lehote uvedenej v § 19 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. (v znení zákona č. 458/1990 Zb. a zákona č. 137/1991 Zb.)

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 29.01.1992

Spisová značka: 3 Cz 2/92

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Právní úkony, Restituce, Zmírnění následků majetkových křivd

Předpisy: 403/1990 Sb. § 19
§ 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 35

Vydat celú vec iba niektorým z oprávnených osôb 1) možno vtedy, ak zostávajúce oprávnené osoby svoj nárok na vydanie veci neuplatnia, alebo podanú výzvu na vydanie veci napriek upozorneniu na potrebu doplnenia výzvy na vydanie potrebnými listinami v stanovenej lehote nedoplnia.

Zákon č. 403/1990 Zb. spája právne dôsledky predpokladané v ustanovení § 4 tohto zákona už s podaním výzvy samej (hoci aj bez priloženia potrebných príloh). Takouto výzvou uplatnený nárok nezanikne v lehote uvedenej v § 19 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. 1. 1992, [3 Cz 2/92](#))

Dohodou o vydaní vecí v zmysle ustanovení zákona č. 403/1990 Zb., uzavretou 31. 5. 1991, vydal

Bytový podnik v B. oprávnenej osobe J. K. nehnuteľnosť, ktorá bola zapísaná v pozemkovej knihe pre kat. úz. v B. vo vl. č. 1044 pod parc. č. 216, 217, 218 (dom a záhrada) vo vlastníctve G. M. (v podiele 1/2) a M. M. (v podiele 1/2) a neskôr bola zapísaná v evidencii nehnuteľností pre kat. úz. B. ako pozemok parc. č. 1333 a na ňom postavená budova č. 32 v B.

Štátne notárstvo v Banskej Bystrici registrovalo uvedenú dohodu svojím rozhodnutím zo 14. 10. 1991.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SR, tak, že týmto rozhodnutím štátneho notárstva bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Pri rozhodovaní i pri ostatnej svojej činnosti štátne notárstvo vychádza zo skutočného stavu veci, dbá o určitost právnych vzťahov a o predchádzanie sporom. Konanie vedie tak, aby prebiehalo rýchle a hospodárne (§ 4 ods. 1 Not. por.).

Dohoda o vydaní veci podlieha registrácii štátnym notárstvom; štátne notárstvo pritom postupuje obdobne ako pri registrácii zmluvy o prevode nehnuteľnosti (§ 5 ods. 3 zákona č. 403/1990 Zb. v znení zákona č. 458/1990 Zb. a zákona č. 137/1991 Zb.).

Ak je viac oprávnených osôb, vyplýva ich podiel z ustanovenia § 3 tohto zákona, pokiaľ sa písomne nedohodli inak. Ak v lehote podľa ustanovenia § 19 uplatnia nárok na vydanie veci len niektoré z nich, vydá sa im vec celá (§ 9 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. v znení zákona č. 137/1991 Zb.).

Osoby, ktoré uplatnia nárok v lehote uvedenej v ustanovení § 19 a ktorých nároky nebudú uspokojené, môžu voči osobám, ktorým sa vec vydala, uplatniť svoje nároky na súde v lehote jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona (§ 9 ods. 2 zákona č. 403/1990 Zb.).

Pri registrácii dohody o vydaní nehnuteľnosti podľa zákona č. 403/1990 Zb. je povinnosťou štátneho notárstva zistiť skutočný stav veci a preskúmať, či dohoda, ktorej registrácia sa navrhla, nie je v rozpore so zákonom. Pokiaľ z obsahu listín pripojených k návrhu na registráciu dohody vyplýva, že vec sa vydáva len jednej z viacerých oprávnených osôb, musí štátne notárstvo zodpovedne posúdiť, či boli splnené podmienky pre taký postup, napr. či sa oprávnené osoby písomne dohodli podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb., prípadne že nárok na vydanie veci uplatnila len niektorá z viacerých oprávnených osôb.

Z bodov II. a III. dohody o vydaní veci vyplývalo v prejednávanej veci, že uvedené nehnuteľnosti boli pôvodne vo vlastníctve G. M. (v podiele 1/2) a M. M. (v podiele 1/2). Vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam bolo odňaté podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb., o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora. Vzhľadom na to, že pôvodní vlastníci zomreli, a to G. M. v roku 1963 a M. M. v roku 1964, bolo treba za oprávnené osoby podľa ustanovenia § 3 zákona č. 403/1990 Zb. považovať zákonom vymenované osoby. Z rozhodnutí založených do spisu štátneho notárstva, najmä z rozhodnutí Štátneho notárstva Bratislava - mesto sp. zn. D 30/69 a D 881/64, ako aj Štátneho notárstva v Banskej Bystrici sp. zn. D 206/83 a D 384/67 vyplýva, že oprávnenými osobami podľa ustanovenia § 3 zákona č. 403/1990 Zb. sú okrem J. K. aj ďalšie osoby. Z bodu III. zmluvy dokonca vyplýva, že táto skutočnosť bola zrejmá vydávajúcej povinnej osobe už pri uzatváraní dohody. J. K. sa nehnuteľnosti vydali v celosti s odôvodnením, že ďalšia oprávnená osoba - D. T. nepredložila doklad zakladajúci jej nárok; má preto možnosť uplatniť svoje nároky na súde voči J. K.

Takto postupovala povinná osoba napriek tomu, že mala k dispozícii uvedené dedičské rozhodnutia a že D. T. jej podal (ešte pred uzavretím dohody o vydaní veci) výzvu na vydanie nehnuteľnosti. Táto

skutočnosť vyplýva napr. z listu Bytového podniku v B. z 8. 2. 1991 (zn. 72/89-práv.), oznámenia tej istej značky z 28. 3. 1991, prípadne aj z predvolania adresovaného D. T. 24. 5. 1991. Z týchto dokladov je zrejmé, že Bytový podnik považoval D. T. a spol. za osoby, ktoré mu zaslali výzvu na vydanie nehnuteľnosti (§ 5 ods. 1 zákona č. 403/1991 Zb.). Pritom D. T. a spol. odvodzujú svoje práva na vydanie nehnuteľnosti z ustanovenia § 3 ods. 1 písm. d) citovaného zákona. G. M. zomrel v roku 1963 bez zanechania závetu. Deti nemal, manželka a rodičia sa nedožili účinnosti zákona č. 403/1990 Zb., Oprávnenými osobami sú preto žijúce deti súrodencov nebohého G. M.

Ustanovenie § 5 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd (v znení zákona č. 458/1990 Zb. a zákona č. 137/1991 Zb.), bližšie nevymedzuje obsah pojmu „výzva“. Písomnú výzvu však možno považovať za jednostranný písomný právny úkon, ktorý spĺňa náležitosti predpísané právnym poriadkom pre platný právny úkon (najmä má náležitosti uvedené v ustanoveniach § 34 a nasl.) a ktorým oprávnená osoba vyzýva povinnú osobu, aby jej vydala veci, ktoré mala v držbe ku dňu účinnosti zákona č. 403/1990 Zb. a ktoré boli odňaté spôsobom uvedeným v ustanovení § 1 tohto zákona. Bližšie obsahové náležitosti výzvy tento zákon nepredpisuje. V ustanovení § 6 sa však uvádzajú prílohy, ktoré sú povinné pripojiť k výzve oprávnenej osoby.

Ide najmä o potvrdenie o odňatí veci (§ 6 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb.), potvrdenie o výške sumy, ktorá sa za odňatú vec vlastníčkovi vyplatila, a o tom, či došlo k vyplateniu mimoriadneho odškodnenia zo štátneho rozpočtu (§ 6 ods. 2 citovaného zákona), doklad osvedčujúci vzťah ďalších oprávnených osôb k vlastníčkovi (§ 6 ods. 3 citovaného zákona), prípadne potvrdenie príslušného devízového orgánu v zmysle ustanovenia § 6 ods. 4 citovaného zákona.

Treba predovšetkým zodpovedať otázku, či v lehote určenej v § 19 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. musí oprávnená osoba (pod sankciou zániku nároku) podať povinnej osobe len výzvu, alebo výzvu doplnenú všetkými predpísanými prílohami. Riešenie tejto otázky z citovaného zákona priamo nevyplýva. Podrobnejšiu úpravu postupu pri posudzovaní žiadostí, ktoré síce nesmerujú k vydaniu veci, ale nápravu riešia poskytnutím finančnej náhrady za odňatú vec, uvádza napr. § 5 zákona č. 319/1991 Zb. Podľa odseku 1 tohto zákonného ustanovenia už dňom podania písomnej žiadosti na okresný úrad začína plynúť lehota určená osobitným predpisom. O tom, že aj neúplná, prípadne dostatočne nedoložená žiadosť, má právne následky čo do včasnosti podania žiadosti v predpísanej lehote, svedčí ustanovenie § 5 ods. 2 zákona č. 319/1991 Zb., podľa ktorého od doby vrátenia neúplnej žiadosti do doby doručenia doplnenej žiadosti lehota určená osobitným predpisom neplynie.

Obdobná situácia nastáva v prípadoch, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 403/1990 Zb., ak oprávnená osoba síce včas, v predpísanej lehote, vyzve povinnú osobu na vydanie veci, nedoloží ju ale požadovanými dokladmi, prípadne tieto doklady k podanej výzve pripojí až po uplynutí prekluzívnej lehoty. Takouto výzvou uplatnené právo na vydanie veci treba považovať za právo uplatnené včas.

Pokiaľ by sa takejto výzve nemali priznať účinky včas podanej výzvy, znamenalo by to pre oprávnenú osobu zánik nároku v prípadoch, keď vzhľadom na objektívne ťažkosti (napr. problémy s dlhými termínmi vyhotovovania výpisov z pozemkových kníh, evidencie nehnuteľností, prípadne problémy so zadovážovaním tzv. matričných dokladov - najmä v prípadoch viacerých vlastníkov a vyššieho počtu úmrtí) nemohla oprávnená osoba včas podanú výzvu doplniť dokladmi uvedenými v ustanovení § 6 zákona č. 403/1990 Zb. Možno teda konštatovať, že zákon spája právne dôsledky predpokladané v ustanovení § 4 zákona č. 403/1990 Zb. už s podaním výzvy a nie až s podaním výzvy a jej príloh.

Z ustanovenia § 9 zákona č. 403/1990 Zb. je zrejmé, že pokiaľ ide o vec, na vydanie ktorej vyzvalo povinnú osobu viacero oprávnených osôb, vyplýva ich podiel z ustanovenia § 3 zákona č. 403/1990 Zb. Ak by v lehote podľa ustanovenia § 19 citovaného zákona v tomto prípade uplatnili nárok na vydanie veci len niektoré z nich, vydá sa im vec celá. To však platí len vtedy, ak nárok neuplatnili všetky oprávnené osoby. Pokiaľ z viacerých oprávnených osôb, ktoré doručili povinnej osobe včas

výzvu na vydanie veci, doložili výzvu dokladmi podľa ustanovenia § 6 tohto zákona len niektoré z nich, nemožno bez ďalšieho použiť ustanovenie § 9 citovaného zákona.

Povinná osoba v prípade obdržania dokladmi nedoloženej výzvy je povinná vyzvať oprávnenú osobu na jej doplnenie a až v prípade, že nedôjde k doplneniu výzvy, postupovať podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb.; po dobu od vrátenia nedoloženej výzvy do jej opätovného doručenia po doplnení by povinnú osobu zrejme nebolo možné sankcionovať podľa ustanovenia § 22 ods. 3 zákona č. 403/1990 Zb.

Ak zo strany oprávnenej osoby nedôjde k doloženiu výzvy na vydanie nehnuteľnosti a povinná osoba vzhľadom na to postupovala podľa ustanovenia § 9 ods. 1 citovaného zákona a celú vec vydala oprávnenej osobe (oprávneným osobám), ktorá výzvu doložila potrebnými dokladmi, je povinnosťou štátneho notárstva v konaní o registrácii dohody o vydaní veci zistiť skutočný stav veci aj v tom, aké okolnosti viedli povinnú osobu k vydaniu veci len niektorej z viacerých oprávnených osôb uchádzajúcich sa o vec. Pokiaľ tieto okolnosti nevyplývajú priamo z dohody o vydaní veci alebo z príloh návrhu na jej registráciu, je štátne notárstvo povinné vyzvať účastníkov, aby návrh na registráciu dohody v tomto smere doplnili. V prípade, že povinná osoba nároky niektorých osôb, ktoré boli uplatnené v lehote podľa ustanovenia § 19 zákona č. 403/1990 Zb., neuznáva a vec vydáva len jednej osobe, musí byť jej postup preskúmateľný. Samo tvrdenie, že niektorá zo spomenutých osôb „nepredložila doklad preukazujúci jej nárok“ nemožno považovať za postačujúce (najmä ak z obsahu spisu štátneho notárstva vyplýva, že v čase spísania a uzavretia dohody o vydaní veci už mala povinná osoba k dispozícii doklady, ktoré pôvodne k výzve doložené neboli). Postup podľa ustanovenia § 9 ods. 2 zák. č. 403/1990 Zb. prichádza do úvahy v praxi len v prípade, že oprávnená osoba výzvu síce podá včas, avšak neskôr preukázateľne vyjdú najavo skutočnosti, v dôsledku ktorých povinná osoba s ňou dohodu neuzavrie (napr. preto, že sa nepreukázal vzťah k vlastníkovi). Ustanovenie § 9 ods. 2 zákona č. 403/1990 Zb. v znení neskorších predpisov nemožno vykladať tak, že by toto ustanovenie zakladalo ľubovôľu povinnej osoby v tom zmysle, že by si mohla vyberať, s ktorou oprávnenou osobou spomedzi viacerých oprávnených osôb uzavrie dohodu o vydaní veci a ktoré oprávnené osoby v dôsledku toho odkáže na uplatnenie ich nárokov na súde voči osobám, ktorým sa vec vydala.

V prejednávanej veci nemalo štátne notárstvo dostatočné podklady pre záver, že dohoda o vydaní veci, ktorej registrácia sa navrhla, neodporuje zákonu. Jeho postupom a rozhodnutím o registrácii tejto dohody bol porušený zákon v ustanoveniach § 4 ods. 1, § 63 ods. 1 a § 64 ods. 1 Not. por., ako aj v ustanoveniach § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 403/1990 Zb. (v znení zákona č. 458/1990 Zb. a zákona č. 137/1991 Zb.). Najvyšší súd SR preto vyhovel opodstatnenej sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom SR.

Pre Štátne notárstvo v Banskej Bystrici, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie, je právny názor vyslovený v tomto rozsudku, záväzný.

Poznámky pod čiarou:

1) v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb. (v znení zákona č. 458/1990 Zb. a zákona č. 137/1991 Zb.).